

12. DIATEZELE MEDIE ȘI PASIVĂ

În comparație cu diateza activă, diatezele medie și pasivă oferă un plus de nuanțe exprimării și sunt foarte des folosite în limba greacă. La aceste diateze verbele folosesc două seturi de terminații, primare și secundare.

Terminații generale

Timpurile principale (prezent, perfect, viitor)

Ele folosesc terminații primare (paradigma morfologică în - αι):

- μαι,	- μεθα
- σαι,	- σθε
- ται,	- νται.

Când se adaugă vocalele de legătură (ο, ε), apare contracția în η, și terminațiile arată un pic diferit:

- ομαι,	- ομεθα
- η (εσαι),	- εσθε
- εται,	- ονται.

Timpurile secundare (imperfect, aorist, și mai-mult-ca-perfectul)

Ele folosesc la diatezele medie și pasivă terminații secundare (paradigma morfologică în - ο):

- μην,	- μεθα
- σο,	- σθε
- το,	- ντο

care, cu vocalele de legătură arată astfel (cf. contracția în ου):

- ομην,	- ομεθα
- ου (din εσο)	- εσθε
- ετο,	- οντο.

Diateza medie

În general, modul de formare al diatezei medii urmează schema următoare:

răd. prezent + terminații principale (în αι) sau secundare (în ο)

Ca aplicație, *diateza medie* a verbului λυω conjugat la prezent și viitor:

λυομαι	- mă dezleg	λυσομαι	- mă voi dezlega
λυη	- te dezlegi	λυση	- te vei dezlega
λυεται	- se dezleagă	λυσεται	- se va dezlega
λυομεθα	- ne dezlegăm	λυσομεθα	- ne vom dezlega
λυεσθε	- vă dezlegați	λυσεσθε	- vă veți dezlega
λυονται	- se dezleagă	λυσονται	- se vor dezlega

Diateza pasivă

În cazul *diatezei pasive* apare și marca specifică a pasivului, θ sau θη.

răd. prezent + [θη] + term. principale (în αι) sau secundare (în ο)

La multe verbe, printre care și λυω, marca pasivului, θη, nu apare la timpul prezent, dar este vizibilă la timpul viitor:

λυομαι	- sunt dezlegat	λυθησομαι	- voi fi dezlegat
λυη	- ești dezlegat	λυθηση	- vei fi dezlegat
λυεται	- este dezlegat	λυθησεται	- va fi dezlegat
λυομεθα	- suntem dezlegați	λυθησομεθα	- vom fi dezlegați
λυεσθε	- sunteți dezlegați	λυθησεσθε	- veți fi dezlegați
λυονται	- sunt dezlegați	λυθησονται	- vor fi dezlegați

Verbul λυω are aceeași formă la prezent pentru diatezele medie și pasivă. Acest fenomen se întâmplă și în cazul altor verbe (ori timpuri).

ἐλυομην	- mă dezlegam	ἐλυομεθα	- ne dezlegam
ἐλυου	- te dezlegai	ἐλυεσθε	- vă dezlegați
ἐλυετο	- se dezlega	ἐλυοντο	- se dezlegau

Verbul ἄκουω are și el aceleași forme la diateza medie și pasivă:

ἤκουομην	- eu mă auzeam	ἤκουομεθα	- noi ne auzeam
ἤκουου	- tu te auzeai	ἤκουεσθε	- voi vă auzeți
ἤκουετο	- el se auzea	ἤκουοντο	- ei se auzeau

Aoristul mediu și pasiv

Cele două forme de aorist, 1 și 2, la mediu și la pasiv

Diferențele dintre diateza medie și pasivă se observă mai ușor la aorist. Rolul legăturilor ο și ε este luat de grupurile σα și θη. Astfel, aoristul 1 la diateza medie va avea următoarele terminații:

- σαμην,	- σαμεθα
- σω (σασο)	- σασθε
- σατο,	- σαντο.

În cazul diatezei pasive, apare particula caracteristică a diatezei medii - θη care ia rolul lui - σα, și se obține un set de terminații care se aseamănă cu aoristul 2. Astfel, la diateza pasivă, toate verbele, și de aorist 1 și de aorist 2, vor avea terminații de tip aorist 2, în - θη:

- θην,	- θημεν
- θης,	- θητε
- θη,	- θησαν

D. medie

ἐλυσαμην	- m-am dezlegat	ἐλυσάμεθα	- ne-am dezlegat
ἐλυσω	- te-ai dezlegat	ἐλυσασθε	- v-ați dezlegat
ἐλυσατο	- s-a dezlegat	ἐλυσαντο	- s-au dezlegat

D. pasivă

ἐλυθην	- am fost dezlegat	ἐλυθημεν	- am fost dezlegați
ἐλυθης	- ai fost dezlegat	ἐλυθητε	- ați fost dezlegați
ἐλυθη	- a fost dezlegat	ἐλυθησαν	- au fost dezlegați

În ce privește verbul ἀκουω el devine ἤκουσα, respectiv, ἤκουσθην.

D. medie

ἤκουσαμην	- m-am auzit	ἤκουσάμεθα	- ne-am auzit
ἤκουσω	- te-ai auzit	ἤκουσασθε	- v-ați auzit
ἤκουσατο	- s-a auzit	ἤκουσαντο	- s-au auzit

D. pasivă

ἤκουσθην	- am fost auzit	ἤκουσθημεν	- am fost auziți
ἤκουσθης	- ai fost auzit	ἤκουσθητε	- ați fost auziți
ἤκουσθη	- a fost auzit	ἤκουσθησαν	- au fost auziți

Interacțiunea dintre - θη și rădăcinile verbelor la aorist pasiv

Interacția dintre rădăcină și terminații, la pasiv mai ales, se exprimă cel mai ades prin păstrarea grupării -θη, deși, uneori, aceasta poate dispărea, făcând loc paradigmei simple în -η:

1) κ, γ, χ + θην = χθην

	<i>D. medie</i>	<i>D. pasivă</i>
(1) διωκω	ἐδιωξάμην	ἐδιωχθην
(2) διδασκω	ἐδίδαξάμην	ἐδίδαχθην
(3) κηρυσσω	ἐκηρυξάμην	ἐκηρυχθην

2) π, β, φ + θην = θην (exceptie, φ + θην = φην)

(1) γραφω ἐγραψαμην ἐγραφήν (aor.2)

(2) βλεπω ἐβλεψαμην ἐβλεφήν

Ex: ἐγραφήν, ἐγραφήμεν
 ἐγραφης, ἐγραφητε
 ἐγραφή, ἐγραφησά

3) τ, δ, θ + θην = σθην

(1) πειθω ἐπεισαμην ἐπεισθην

(2) κοπτω ἐκοψαμην ἐκοπήν (aor.2)

(3) ἄπτω ἤψαμην -----

4) ζ, ξ, σ, ψ + θην = σθην

(1) βαπτίζω ἐβαπτισαμην ἐβαπτισθην

(2) δοξάζω ἐδοξασαμην ἐδοξασθην

(3) ἐλπίζω ἤλπισαμην -----

5) λ, μ, ν, ρ + σ, θην. La diateza medie, ca și la diateza activă, interacția λ, μ, ν, ρ + σ duce la lungirea compensatorie a vocalei din rădăcină: μενω - μειναμην. Pentru pasiv, interacția λ, μ, ν, ρ + θην duce la următoarele rezultate:

a) ν + θην = θην

(1) κρινω ἐκριναμην

(2) μενω ἐμειναμην

D. pasivă

ἐκριθην

b) λ, ρ + θην = λην, respectiv ρην (ρθην), etc.

(1) θελω ἠθέλησαμην -----

(2) ἀποστελλω ἀπεστείλαμην ἀπεσταλήν (aor.2)

(3) αἶρω ἤραμην ἥρθην

c) $\mu + \theta\eta\nu$ = se adaugă η înaintea lui $\theta\eta$: - $\mu\eta\theta\eta\nu$:
 (1) νεμω ἐνειμαμην ἐνεμηθην

Verbele la aorist 2, au aceeași formă la diatezele medie și pasivă. În cazul lui $\lambda\epsilon\iota\pi\omega$:

ἐλιπομην	ἐλιπομεθα
ἐλιπου	ἐλιπεςθε
ἐλιπετο	ἐλιποντο

1.1. *Diatezele medie și pasivă ale verbelor deponente.*

Categoria verbelor deponente se referă la verbele care folosesc la unele timpuri forme de diateză medie, dar cu înțeles activ.¹ De exemplu, verbul $\epsilon\rho\chi\omicron\mu\alpha\iota$ (a merge, a veni), are formă de diateză medie-pasivă, dar înțeles de diateză activă:

ex.: - $\epsilon\upsilon\theta\epsilon\omega\varsigma \lambda\epsilon\gamma\epsilon\tau\epsilon \acute{o}\tau\iota \acute{o}\mu\beta\rho\omicron\varsigma \epsilon\rho\chi\epsilon\tau\alpha\iota, \kappa\alpha\iota \gamma\iota\nu\epsilon\tau\alpha\iota \omicron\upsilon\tau\omega\varsigma$
 îndată ziceți „vine ploaia”, și așa se întâmplă. (Lc. 12:54)

Unele verbe sunt deponente doar la un anumit timp. De exemplu, verbul a fi, $\epsilon\iota\mu\iota$ este nedeponent la prezent dar este deponent la viitor $\epsilon\sigma\omicron\mu\alpha\iota, \epsilon\sigma\eta, \epsilon\sigma\tau\alpha\iota, \epsilon\sigma\omicron\mu\epsilon\theta\alpha$, etc. Unele verbe deponente nu folosesc aoristul mediu, ci aoristul pasiv cu înțeles activ sau mediu. De exemplu, $\pi\omicron\rho\epsilon\nu\omicron\mu\alpha\iota$ = eu merg (deponent) folosește aoristul pasiv $\epsilon\pi\omicron\rho\epsilon\nu\theta\eta\nu$ =

¹ Aplicabilitatea categoriei „deponent” la limba greacă, este pusă de unii autori sub semnul întrebării. Categoria vine din limba latină și nu există termen echivalent în greacă. O altă obiecție este că verbele deponente nu și-au „depus”, în greacă, nici o formă activă în timp ce păstrează, totuși, sensul activ, ci la diateza medie fiind, exprimă o nuanță de acțiune care nu poate fi tradusă în altă limbă decât prin diateza activă (C.W. Conrad, J.T. Pennington, etc.).

m-am dus, cu înțeles activ și mediu (πορευομαι nu are formă aorist mediu).

Alte verbe deponente admit o formă de aorist la diateza medie dar și un aorist pasiv, și amândouă au sens activ. De exemplu, ἀποκρινομαι, a răspunde, are o formă de aorist mediu, ἀποκριναμην, dar și o formă de aorist pasiv ἀποκριθην, amândouă înseamnând „am răspuns”. La fel, γινομαι, a deveni, are aorist mediu, ἐγενομην, și unul pasiv, ἐγενηθην, amândouă cu sensul „am devenit”.

Exerciții

Observați verbe următoare și identificați la fiecare din formele date timpul și diateza. Conjugăți verbele la diateza medie și pasivă, timpurile prezent, viitor și aorist.

1.A salva, a mântui (mântuiesc, salvez) – diateza activă
σώζω, σώσω, ἔσωσα, σέσωκα, σέσωμαι, ἐσώθην, σωθήσομαι

σώζομαι, a mă mântui, a fi mântuit (prezent)

2.Locuiesc (în casă, ἡ οἰκία, casă)
οἰκέω, οἰκήσω, ὄκησα (οἴκησα), ὄκηκα, ὄκημαι, ὀκήθην, οἰκηθήσομαι (οἰκήσομαι)

3. A suferi
πάσχω, πείσομαι, ἔπαθον, πέπονθα a suferi

4.A întrerupe, a înceta
παύω, παύσω, ἔπαυσα, πέπαυκα, πέπαυμαι, ἐπαύθην, παυθήσομαι

5.A arunca
βάλλω, βαλῶ, ἔβαλον, βέβληκα, βέβλημαι, ἐβλήθην, βληθήσομαι